

smukkeste Barndoms minder — jeg er nemlig født under Enevoldsmagten — hører Mindet om den Glæde, der blev den Dag, da Grundloven af 5. Juni 1849 var en Kendsgerning, blev ikke blot i mit Hjem, men i hele min Hjemstavn, over den store Begivenhed. Jeg var allerede i selvstændig Stilling i 1864, og min politiske Vækkelse fik jeg i 1865 under Grundlovskampen, og da forekom det mig, som det forekommer mig den Dag i Dag, at det var en Uret, der skete det danske Folk, at man efter det store Nederlag, man led ved Krigen i 1864, nænnede at tilføje det danske Folk et nyt stort Nederlag ved den Indskrænkning, der fandt Sted i Grundloven af 1849 ved Grundloven af 28. Juli 1866. Jeg sluttede mig derfor i Begyndelsen af 70'erne til „Det forenede Venstre“ og stillede mig, da jeg stillede mig som Rigsdagsmand i 1872, paa dette Venstres Program, der begyndte med de Ord: „Grundloven er Folkets moralske Ret, og vor Udvikling bør føres i denne Grundlovs Aand.“ Dette Princip har jeg aldrig tabt af Syne. Jeg har kunnet være uenig med andre Venstremænd om, hvilke Midler der sikrest og bedst førte til det Maal, men Maalet: en parlamentarisk Regeringsform, Folketingets Førerstilling i det politiske Liv, har jeg aldrig tabt af Syne. Jeg har respekteret den bestaaende Forfatning. Jeg har erkendt, at vi ikke har Grundloven af 5. Juni 1849, men Grundloven af 28. Juli 1866, og Konsekvenserne deraf har jeg været med til at tage i de Afgørelser, som jeg har haft min lille Del i, i det lange Tidsrum, hvori jeg har haft den Ære at være Medlem af Rigsdagen. Men jeg har anset det for at være den største Lykke, der kunde times det danske Folk, hvis man kom tilbage til de Principper, som laa til Grund for Grundloven af 5. Juni 1849. Og derfor vil jeg anse det for en smuk Slutning af min politiske Virksomhed, hvis det maatte undes mig at yde min Medvirkning til, at det danske Folk fik den politiske Myndighed tilbage, som blev givet det i 1849, en Myndighed, det danske Folk, mig bekendt, aldrig nogen Sinde har misbrugt, men som ved Tidernes Ugunst blev Folket frataget ved Grundloven af 28. Juli 1866. Det ærede Medlem maa undskylde, at jeg har fundet mig foranlediget til dette lille Tilbageblik paa min egen politiske Virksomhed, men det er foranlediget af det ærede Medlem, som mente, at jeg stod paa en Damaskusvej, og var bange for, at jeg havde faaet

den Opfattelse, at det, jeg havde foretaget mig i min politiske Fortid, var noget, jeg nu fortrød, at Forhandlingspolitik og Moderation hørte til det gale, og at den Politik, jeg tidligere har været inde paa, var baseret paa noget ondt. Nej, jeg staaer ikke saaledes. Jeg finder god Konsekvens i hele min politiske Stilling og Udvikling fra den første Dag, jeg har forstaaet Politik, til dette Øjeblik. Jeg mener nu som hidtil, at den lykkeligste Samfundsordning er den, hvorunder alle Samfundsklasser og politiske Partier stilles under lige Vilkaar for Loven. Det er under saadanne Forhold, man faar den sundeste og sandeste politiske Udvikling, og de Herrer maa endelig ikke tro, at man ved at sætte kunstige Skrænker vil kunne dæmme op imod de Strømninger, der lever i Befolkningen. Kæmper Folk under lige Vilkaar, staaer Partierne lige for Loven, er det de sundeste og sandeste Vilkaar, hvorunder de samfunds bærende og samfundsbevarende Kræfter kan forene sig mod de samfundsnedbrydende Kræfter, hvor de viser sig i Befolkningen.

Sluttelig skal jeg knytte et Par Bemærkninger til det sidste Foredrag, vi hørte, det, der blev holdt af det ærede 4de kongevalgte Medlem (Estrup). Det var jo i al sin Stilhed et Trompetstød fra de gamle Dage. Det ærede Medlem udtalte en haard Dom over det foreliggende Forslag. Det var umuligt at gennemføre, og det var endogsaa ubrugeligt som et Forhandlingsgrundlag; det var umuligt at basere Landstinget paa samme Grundlag som Folketinget; det var en Uting, og derfor maatte han paa det bestemteste modsætte sig det. Og han drog ganske rigtigt Konsekvensen af dette Standpunkt, naar han sagde, at følgerigtigt burde han foreslaa dette Ting at nægte dette Forslag Overgang til anden Behandling. (Estrup: Ja!) Ja, jeg har forstaaet det ærede Medlem saaledes, og jeg kan altsaa forstaa, at det er hans Standpunkt. Men jeg fik ogsaa Indtryk af, at det ærede Medlem stod ene med det Standpunkt eller i hvert Fald ikke havde saa stor Tilslutning i dette Ting, at han vilde bringe dette i Forslag. Hvis det ærede Medlem havde Magt, som han havde Agt, antog jeg, at han med det krigerske Sindelag, han har bevaret til de gamle Dage, vilde have ført en saadan krigersk Aktion mod Forslaget. Men da det ærede Medlem sagde, at det vilde han dog ikke, er jeg for saa vidt beroliget. Det ærede Medlem sagde, at Følgen deraf vilde være blevet et af to: Enten Ministe-